

ROZMOWA (841) *sb f*

Oba o oraz a jasne (w tym w a 8 r. błędne znakowanie).

*sg N rozmowa (154). ◇ G rozmowy (110). ◇ D rozmowie (19). ◇ A rozmowę (104). ◇ I rozmową (28). ◇ L rozmowie (118). ◇ pl N rozmowy (61). ◇ G rozmów (61); -ów (3), -(o)w (58). ◇ D rozmowám (5); -ám (4) *RejPos*, *CzechRozm* (3), -am (1) *Mącz*. ◇ A rozmowy (86). ◇ I rozmowami (23); -ami (22), -(a)mi (1). ◇ L rozmowách (72); -ách (36), -ach (34), -(a)ch (2); ~-ách *RejZwierz*, *RejAp*, *GórnDworz*, *RejPos* (16), *RejZwierz* (9), *PaprPan* (3), *NiemObr*; -ach *RejPs*, *Mącz*, *BudBib*, *BiałKaz*, *BudNT*, *CzechRozm* (11), *ModrzBaz* (3), *SkarJedn*, *SkarŻyw* (2), *WujNT* (4), *KmitaSpit*, *SkarKaz*, *PaxLiz*; -ách : -ach *RejWiz* (3:1), *BielKron* (1:4).*

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (trzy z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Mówienie, mowa* (824) :

a. *Ustne porozumiewanie się dwu lub więcej osób; dialog; pogawędka; dyskusja, debata; colloquium Mymer¹, Vulg, PolAnt, Mącz, Modrz, Calag, Calep, Cn; sermo Vulg, Mącz, Modrz, Calag, Cn; collocutio, dialogus Mącz, Calag, Cn; disputatio Mącz, Cn; communicatio (sermonis) Calep, Cn; congressus, vices colloquii a. sermonum Calep; commercia linguae, communio sermonis, diverbium, schola, sermocinatio, synodia Cn (731) : Grułzka z iábłonią z rozmowy/ Doieżdżály ná fie słowy: Iedná drugiey vřágála/ Izby gorľzy owoc miála. *BierEz* L4v, Q; *ForCnR* Bv; *Mymer*¹ 33v; *FalZioł* V 12v; Czóło wyfokie y okągłe [!] znamionie [!] weřfołóć, fwiebodę tak ku znaiomym iako y nie pilim, wdzięčność rozmowy, żądanie czci, á ferce wřpaniłe, y rozum dobry *GlabGad* N3v; *BierRozm* 4; Acz to nie mey rozum głowy Wtrąćć fie w takie rozmowy *RejRozpr* D3v, E; Boć to y naprořłfzy powie Nić tu niemaż ku rozmowie. *RejKup* L; *KromRozm I* A2; *MurzHist* Iv; *KromRozm III* A3, A4; *LibMal* 1554/187v, 188, 188v; *Diar* 40, 84, 86; i my abyřmy w tym gruntownie z teraznieřszej brackiej rozmowy ubezpieczyli, że pořłom koronnym Rady Koronne reddere rationem rad swych powinni. *DiarDop* 116; Towarżyřzu nie nářzey to głowy/ Przedię nam brąć takowe rozmowy *BielKom* F3v, A4; *RejWiz* 17v, 35v [2 r.], 39v, 40v, 66 (11); Boć złe rozmowy dobre obyczáie pfiuía. *Leop* 1. *Cor* 15/32; A iż iáko widzę ná rozmowie tey/ thákiego vřřędu miedzy wámi niebęďzie/ tá rozmowá niebęďzie nic innego iedno řwar *OrzList* g4, g4; *RejFig* Cc2; *RejZwierz* 4v, 22, 85, 88; A on kładł zařłoneę ná twarz řwá/ áż fie wrácał ku rozmowie do Bogá. *BibRadz Ex* 34/35; Rozmowá ktora ma być řkryćie rozumiaána o miłóści miedzy Kryřtuřem y kořćiołem iego. *BibRadz Cant* 1 *arg*; *OrzRozm* A3v; Ale Skánderbeg bał fie káźdey godziny trućiny táiemney/ przeto go [*Amurata*] vchadzał cudną rozmowá/ y wřzytkim fie ľáľkáwie řtáwił *BielKron* 242v; obaczył Henrik wielką moc przeciw řobie/ pořłał do Leřtká o bráterřká rozmowę/ támfiefie ziednáli. *BielKron* 357v, 221v, 222v, 225v [2 r.], 235v, 275 (12); *KochSat* C2; *KwiatKřięż* C3; Colloquii se immiscere, Przichylić fie ku rozmowóm. *Mącz* 224a; Sermonibus tempus terere, Ná rozmowách czás trawić. *Mącz* 450c, 84c, [95]d, 125c, 157c, 197c [2 r.] (13); niech nam niczego nie dořtáie ku téy tak vwařónéy y vczónéy Rozmowie. *OrzQuin* O2, B3 *marg*, B3v, O2, Tv, Y, Aa5 [2 r.]; Láľkáwie mię przyięli tu wářzy przodkowie/ Bo trudno mię znać mieli po pirwřzey rozmowie. *Prot* A4; wielekroć do niego pořyłał ná rozmowy Anyoły řwoie *RejAp* AA3, 80, 112v; Záľię gdy Dworzáninowi do rozmowy przyďzie/ iżby pomniał s kim czo mowić ma *GórnDworz* I7v; thrzebá áby był vkładnym/ hoynym/ ludzkim/*

przychylnym káždemu/ wdzięcznym w rozmowie *GórnDworz* M3; Wielkich rzeczy/ á powážnych/ niechay w krothochwilną rozmowę nie wthacza: áni w powážną rozmowę/ żártow. *GórnDworz* X2, B2 [2 r.], B5v, B6, B6v, F4 (32); Y powftáli niektorzy z bożnic Libertyńskich/ Cyreneyńkich/ y Alexándriyńkich/ y ci kthorzy byli z Azyey y Cyliciey/ íprzećiwyaç fie w rozmowach Szczepanowi: ále fie nie mogli zmocnić mądrości yego y Duchowi świętemu kthory mowił przezeń. *RejPos* 22; A Tedy odźedłzy Licemiernicy od Páná/ vczynili o tym rádě/ iákoby go byli mieli podeydz w rozmowach iákich. *RejPos* 250, 110v, 138, 199v, 200, 353v; *BiałKat* 10v; *BielSat* C4; Iáko rozmowy poćciwe młodemu bywáiá pożyteczne. *RejZwierc* A5; Bo tho y tám bez tego być nie mogło/ áby w takich mądrych á powážnych rozmowach czáfem y požártkow pomiernych nie było/ áby fie też czym czáfem duzá wcieşlyá. *RejZwierc* 15v; Nikt nie záłował kto w fkromney rozmowie/ Co poştánowił/ bo íwar ízumi w głowie. *RejZwierc* 215, 15, 15v [2 r.], 17, 24v, 26v (22); *RejPosWstaw* [412] [2 r.]; przeto bych też z tobá nieco o nim według zámknienia wczoráyşzey rozmowy ná krotce rad mowił *CzechRozm* 225, A4v, A6v [2 r.], 3, 9, 121 (10); *PapřPan* G2v, K4; Sieią fie ná tych vcztach/ o ktorycheşmy poczęli mowić/ rozmowy żártowne/ nawięcey ku wřzeteczności złożone. *ModřBaz* 54v; Vyrzána niewiáftá zápala. ále y fámá zápala fię ogniem/ częścią íwym przyrodzoným/ częścią też nábyтым z pokármow/ trunkow/ z łágodnych rozmow/ y z widzenia wiela ořob *ModřBaz* 54v, 13, 53, 54v, 59v, 60, 98v; Y ísiedzenie tám to niech tefkliwé nie będzie/ ále máiac przy řobie kogo/ rozmowá iáká miłá řtrawioné. *Oczko* 27, A2v; *Calag* 239a; Pletliwe básni y rozmowy płonne/ y vřzu fię iey dotknąć nie mogły. *SkarŻyw* 13; Miedzy rozmowámi gdy iedni řtáre látá/ drudzy terážnieyřze chwalili: ci řwięći rzekli: [...] *SkarŻyw* 130; Miał [řw. *Benedykt*] řiořtrę ř. Scholařtikę od młodości řwey ná wieczną czyřtość y řłufzbę Bożą oddaná/ ktora go raz w rok/ dla [!] duchowney rozmowy náwiedzála *SkarŻyw* 252, 14, 51 [2 r.], 57, 141, 164 (13); gdym fię mu [księdzu *kanonikowi*] przez páná Doktorá Grotá y inřze/ ná rozmowę iáwná á nie pokátná ofiárował/ zemną mowić niechćiał. *CzechEp* 326; gdyż tá rozmowá/ nie dla nas dwu/ ále dla drugich wielu potrzebna być miałá *NiemObr* 25, 21, 22 řp, 23, 24 [2 r.], 25 [4 r.] (14); *KlonŻal* E3v; Ták go ná dáłřzú rozmowę z tego kołá nie mogł wyćiágnąć *ReszPrz* 12; *ReszList* 176; *BielRozm* 22; *ActReg* 53, 171; *Calep* 215b; Bądźcie bráterřkú nápełnieni miłostí/ miłostíerni/ łatwi w rozmowie *KořakSzczęřl* B4v; *WujNT* 615 [4 r.], 1. *Cor* 15/33; *SkarKaz* 579b; Y ia prořtak boiác fię przerwác im rozmowy, Sámiuczek ieden řtoię *CiekPotř* 86; Pokaźcie řztukę w pićiu/ zář w dářłkiey rozmowie/ Wřzákeřcie řá vdatni/ do tego męřowie. *PaxLiz* D, B2v, C4v, D.

rozmowa okořo kogo, okořo czego (19): Dobreć y rozmowy okořo wyáry y rzeczy zbáwyennych/ kyedy řá fkromne/ vtćiwe/ nye wřřeteczne y nye vřporne/ á nye z tákże nyedouki/ áłbo wřřetecznymi/ ále řtými ktorzy řye okořo tego przez długi czás řtátecznye obyeraýá *KromRozm I* N3; *BielKron* 206, 206v; záćźnie fie znouwu rozmowá okořo Dworzániná. *GórnDworz* I2v, Ee7v; Okořo řpraw Rycerřkich tu rozmowę macie/ O domowych/ niebieřkich/ bá o co řpytacie *PapřPan* Mv; *SkarŻyw* 102. *Cf Frazá*, »rozmowę miewać«, »rozmowę uczynić«, »w rozmowę się wdać«.

rozmowa na co (1): Byłá ná tho długa rozmowá miedzy Pány Rádnymi Węgieřkimi/ ktorzy nie ráđřili krolowi řwemu ieździć do Wiednia *BielKron* 414.

rozmowa o co (1): Ktoremu powiedział itátecznemi łowy od Sálomoná/ máiąc z nim o to ofobną rozmowę *BielKron* 173v; [W sobotę po ranu niektórzy przyszli z nich do braciej starszych na rozmowę o te niektóre rzeczy *AktaSynod* I 33].

rozmowa przez kogo [= za czym pośrednictwem] (4): *LibLeg* 7/34; także Lántgráv wzięwłszy lifty od Cefarzá przyrzeczenia/ przyiechawłszy do Spiry/ przyłtąpił ku Cefarzowi thám ofobną łnim miał rozmowę/ przez łwego Kánclerzá/ powiádaiąc wiele przyczyn być przyiechánia łwego ku Cefarzowi *BielKron* 225; Ale iż z námi iuż Pan ofátécznieyła rozmowę vczynił przez Syná łwego [...] *RejAp* 159; Rozmowá Páńfka z wiernemi przez ługi łwoie *RejAp* Ff.

rozmowa między kim (pl) [w tym: „między sobą” (4)] (19): *LibMal* 1554/188; *RejPos* 35v; *GrzegŚm* 58; *RejZwierc* 274v; á nietylko łię [wady dostojników] rozmowámí między ludźmi łzyrzą/ ále łprošnością łwoią łzpetny zapách ze włząd podawáią. *ModrzBaz* 40v, 78; Dialogus – Rozmowa, dialog między dwiema albo trzema. *Calep* 318a; [złe zwyczaje były chowane] á to w tym: iż gdy Wóytowie/ Sołtyśi/ Lównicy/ Przyśięgli v łądów zágáionych w práwie Niemieckim/ między témi/ którzy łie práwuią w łądziech ich zágáionych/ łkaźni z rozmowy między łobą/ y iuż łkończone w wielu łprawách wydáią *SarnStat* 953. Cf *Fraza*, »rozmowę miewać«, »rozmowę uczynić«.

rozmowa między kim a (i) (między) kim (4): Te my rozmowy między przyrodzeniem á słáchtą wysłuchawłszy/ ázabyłmy wátpili zá przyrodzeniem wyrok vczynić? *ModrzBaz* 143. Cf *Fraza*.

rozmowa z kim (141): *LibLeg* 11/9v; *RejJóz* N4v; *KromRozm* I N3; *Diar* 40, 83; *RejWiz* 32, 85v; *OrzList* f4, f4v; Odłzedł tedy potym Pan gdy dokończył rozmowy z Abráhámem [finit loqui ad Abraham] *BibRadz Gen* 18/33; *GrzegRóżn* H; *GórnDworz* I7v; *RejPos* 152, [279]; *RejZwierc* B, 90v [3 r.], 102v, 209, Bbb2; *WujJud* 84 [2 r.], Nn4; *CzechRozm* 49v; *SkarŻyw* 260, 411, 459; iáko Ruś mowi: trudny nam nędznikom do rozmow z nim przyłtęp *CzechEp* 90, 134, 197, 236, 237; *NiemObr* 23; *PapUp* C2; á ktoś ty ielt/ który do rozmowy z nim łię gotuiesz. *LatHar* [+9]v, 534; *WujNT* 350, 830; *SkarKaz* Oooo2d; Wiele nam pomagáią praeceptorowie y towarzyłtwá y rozmowy z ludźmi mądremi *SkarKazSej* 663a; [*SkarŻyw* 771 (Linde)]. Cf *Fraza*, *Zwroty*.

rozmowa o kim, o czym (62): *KromRozm* I N2v; łch przifchedłchy do łwego domu wnyedzielyą Oculi przed Wyeczorem zaftall myedzi Gofzczmy łwymy rozmowá o rzeczach wyary łwyenthey krzełczianłkyey *LibMal* 1554/188; *BielKron* 217; *GórnDworz* V6v, Bb8v; *RejPos* 28v, 114v, 115, 276; A włzákoż tego trzebá łtrzedz/ áby ony rozmowy nie byłj włzeteczne á opiłe/ á nie ledá o czym/ iedno coby łie ku pocźiwemu polorowáníu á ćwiczeniu do rozumu przygodziły. *RejZwierc* 15v; *RejPosWstaw* [412]; *BudNT przedm* a5v; Dźiwna to y łmiála mowá twa/ á bárzo onym pierwłzym rozmowám náłzym/ o BOżey y Chriłtułowej znáiomóści/ przeciwna. *CzechRozm* 247v, 27, 68 marg, 157, 163v, 191, **2; *ModrzBaz* 29v; *SkarJedn* 314; Tám ieden Mnich láik/ towarzyłtwo znim bełpieczne wzięwłszy/ w rozmowie o Pánu Bogu y o márności łwiátá/ tego námawiał go/ áby łwiat opuścił. *SkarŻyw* 569, 252, 354; *CzechEp* 309; *NiemObr* 24, 26, 101; *Calep* 333a; *WujNT* 350; *SarnStat* 1013. Cf *Fraza*, »rozmowę miewać«, »rozmowę uczynić«, »w rozmowę się wdąć«, »zabawiać się rozmowá«.

rozmowa w czym [= o czym] (3): Tam pošłowie na rozmowę sobie z pany IchM w tych artykulech wzięli, jakuż potym z IchM odszedzy poprawili podania swego *Diar* 83; Lítownych Dowodow

od Princypałá mego mnie podanych/ y porády y rozmow w sprawie mnie zwierzoney/ żadnemu nieobiáwię *GroicPorz* e3v. Cf »rozmowę miewać«.

rozmowa czyja [= między kim; w tym: pron poss (47), G sb i pron (pl) (20), ai poss (4)] (71): Pytanie rozmaite o fkladaoŃci [!] człowieczich członkow rozwiązujące, ku biegłóci rozmowy ludzkiej tak rokofzne iako y pożyteczne. *GlabGad kt*; *RejPs* 44v; *ComCrac* 18; Rozmowa białych głów. *RejRozpr* H3 marg; gdy co táyego álbo íam z íyebye/ álbo z rozmowy ludzkiej obaczy [...] *KromRozm II* p3v; *BielKom nlb* 4; *Diar* 31; Bo y rozmowa náłzá Przemysłka potrzebowałá byá dłuźszego gadania *OrzList* gv, g4, g4v; Y odefzli z támtąd oni mężowie á ízli ku Sodomie/ ále Abráhám íefzcze ítał przed pánem. (marg) Acz go iuź byli poźegnáli odpráwiwzy íwe rozmowy [...] (-) *BibRadz Gen* 18/22; *OrzRozm P*; *BielKron* 217, 272v; Ale byś wiedział/ íaką íáfkę Orzechowskiemu/ oná Rozmowa náłzá ZurowŃka w Wárlzáwie ná tym Seymie v ludźi ziednáá *OrzQuin* B3v; Tedy m ia nie Inkaufem/ ále ogniem/ z Rozmowy wáłzey támté Dyálogi pífał *OrzQuin* D4v, E3v, E4 [2 r.], E4v, H2, H2v (11); *Prot Dv*; *RejAp* 31; *GórnDworz* A2v, H4v, Bb7v; A tu obacz co íe tu potym wielkiego zyáwiło z rozmowy á s tego zefcia ípóecznego tych dwu máluczkich ofob *RejPos* 305v, 112v, 276, 299; á práwie íe duřá cieřzy ony ich zacne rozmowy czytáiąc. *RejZwierc* 15v; Apophtegmatá zá onych ítárych powáźnych á vczonych ludzi zwano te íłowá y powieřci rořtropne á dworřkie/ ktore teź czálem bywáły w rozmowach ich/ ktore íe teź y do ćwiczenia y do rozumu innym ná pothym przytrefić mogły. *RejZwierc* 210, 90v, 91, 91v, 182; *BialKaz* M2v; *CzechRozm* 11, 12, 21v, 68v [2 r.], 96v (15); *ModrzBaz* 140, 144v; *SkarŻyw* 117, 371; *NiemObr* 6, 23, 24 [2 r.], 25, 26; *GórnRozm* I4; *LatHar* 18; Rozmowa w nim dwu białych głów/ wielkich táiemnic Bozkich pełná. *SkarKaz* 576a; Vítápię íię ná ítronę, chce mi íię rozmowę Dwu nowych ízwágrow ízłyřzec. *CiekPotr* 47; Co zá nowe weřele/ co za Triumf nowy? Ktory teraz wřzech niemal zabáwia rozmowy. *SkorWinsz ktv*.

rozmowa czyja [= z kim; w tym: G sb i pron (9), ai poss (2)] (11): *KromRozm I* N3; A wprzyciáielřtwie íey nawdzięcznieyřze kochánie/ á nie przebráne bogáctwá wpracach rąk íey/ tákże w íchadźce y w rozmowie íey [*in certamine colloquii illius*] rořtropnořć/ á wřpolnych rozmowách zacna sławá. *BudBib Sap* 8/18; ták ířz wychodźac/ Agápiuřowi znał íię być wiele zá to powinien/ ířz íię ítał godnjm rozmowy ták wielkiego człeká. *SkarŻyw* 15; Powiádał ířz rozmowá ich [*tj. arian*] íeřt zguba duřze. *SkarŻyw* 57, 15 [2 r.], 201, [237], 252, 334; á řtrzeźřcie íię íáźczorczych heretyckich rozmow/ nie mieyćcie z nimi nic řpolnego *CzechEp* 44; [*BielKron* 1551 84v].

rozmowa czyja z kim [w tym: G sb i pron (14), ai poss (8), pron poss (2)] (24): *OpecŻyw* 17v; *OpecŻywSandR nlb* 2; *MurzHist* E3v; Rozmowy Kryřtuřowe z Apořtoły. *BibRadz Act* 1 arg; *BielKron* 261; *RejAp* Ff; *RejPos* 242v; *RejZwierc* 265v; *RejPosRozpr* b3v; SŁyřzeliřmy dziř z rozmowy Anyelřkiej s pářterzmi wielkie á známienite pożytki/ ktchore mamy z národzenia Páná nářzego *RejPosWstaw* 21; Nu niechayby to iuź ták byó/ żeby ían o onych zacnych obietnicách y rozmowách Boźych z przodkámí nářzymi/ o błogofławionym nafieniu/ pífał y rozumiał *CzechRozm* 27, 18, 258; *KochPs* 74; *SkarŻyw* 40 marg, 51 marg, 118 marg, 135 marg, 164 marg, 481 [2 r.]; *CzechEp* 237; *NiemObr* 22; Rozmowá Marthy z Pánem o řmierci brátney/ y o zmartwychwřtaniu. *WujNT* 350.

Ze zdaniem dopęlnieniowym [iř(by) (2), zaimek pytajny (1)] (3): Aczkolwiek řpodania rad nářnych miedzi pořly Ziemiřkami ta bela okolo tego Articulu rozmowa, ízby ynaczei mężoboířtwa vmysłne.

a przigodne. potem tez kościelne y domowe vazone byly *ComCrac* 16; A ftąd powstála rozmowá miedzy bráciá/ iż iuz on zwolennik nie miał nigdy vmrzeć. *RejPos* [279]; Y Sftála fie pothym była rozmowá miedzy zwolenniki/ kthoby miał byc przełożenífzy miedzy nimi. *RejPos* 315v.

Ze zdaniem dopełnieniowym nawiązującym do dopełnienia dalszego w zdaniu nadrzędnym [o kogo (2), o czym; aby, że, jeśli 'czy'] (3): kthori ymyenyem Cro yego m. nyeyaká rofzmová myal przez Ayalfbalfhą s wafzey C.M. o Crolya Iana Crolya Vangierskiego syna yego Cro: m. aby mogli bic zachovan wlaszcze a przyafłny *LibLeg* 7/34; Miály miedzy sobá iednego czáfu członki ciála człowieczego rozmowę o Słońcu/ iefli iefł światłe/ czyli ciemne *ModrzBaz* 29v; Była tez rozmowy [!] miedzy P. Marszałkiem a XPodkanclerzym in Senatu non satis amica ktora się wsczeła oPana Piotra Myszkowskiego zemu od Chęcín oderwał Podkanclerzy Folwark *ActReg* 61.

W połączeniach szeregowych (20): *PatKaz* III 145; *RejWiz* 17v; *BibRadz* *4; *BielKron* 272v; á iż cie bárzo fnádnie káždy ználeść może/ kto iedno fzuca/ á pyta fie/ á przyfłuchawa fie prawdziwym fłowom/ rozmowam/ á rozpráwam o fwięthym Boftwie twoim/ y o fwięthym imieniu twoim. *RejPos* 276, 112, 179v; A zbierác sobie czo potrzebnieyfzego z nadobnych y przykádow y rozmow y obyczáiw/ iáko pczólká zbyera sobie z nadobnych zyołek przyfłmáki swoie. *RejZwierc* 17, 24v, 33v, 90v, 279v; *RejPosWstaw* [412]; *ModrzBaz* 53v, 77, 141; *SkarJedn* 314; *SkarŻyw* 354; y owfzem dobra rzecz o nie [tj. *nabożeństwo i gorącość serca*] fię ftárác/ y ná nie fię zdobywác rozmyfłaniem/ rozmowá/ czytaniem/ kazánia fłuchaniem/ modlitwá/ y infzemi fpofoy. *LatHar* [249]; Przetoż bárzo gánim w kościele witánia/ rozmowy/ y fpráwy/ y pokłony/ y ftania fług przed pány. *SkarKaz* 609a.

W charakterystycznych połączeniach: rozmowa bezpieczna, bracka, braterska, cudna, darska, domowa, duchowna, jawna (2), krotochwilna (3), łagodna (2), mądra (2), miła (2), nabożna (5), nadobna (2), nie barzo stateczna, nieprzykádna, niesmaczna, niewstydlíwa (2), pilna, plógawa, płonna, pocziwa (uczciwa) (12), pokátna, porzádna, powážna (uwážona) (3), prosta, proźna (2), przyjemna, skromna (2), sfłuszna, sprośna, szkarada (2), sfmieszna, sfwiecka, sfwięta (5), ucieszna, uczona, wdzięczna (6), wesóla, wolna (3), (nie)wszeteczna (3), zacna (2), zgodliwa, zła (4), żartowna; rozmowy się (na)słuchać (8); rozmowie się przysfłuchać (przysfłuszać) (2); rozmowę przerwác (2), sfłyszeć (7); ku rozmowie się przychylic, przypuścić, przywodzić; w rozmowę się wtrącać.

Fraza: »rozmowa jest (a. bywa, a. być mogła), stała się (a. powstała)« [w tym: miedzy kim (pl) (6), miedzy kim a (i) (miedzy) kim (3), o kim, o czym (6), około czego (2), z kim (1)] [szyk zmienny] (15:3): GDy fie ta milofciwá/ pofpołu téż ij bolefciwá rozmowa miedzy fynem ij matká ftála [...] *OpecŻyw* 82v; *ComCrac* 16; *LibMal* 1554/189; *OrzList* f4; Nie będą téż rozeznáwác o fpráwiedliwofci/ áni o prawie/ áni miedzy temi będą/ miedzy ktoremi bywáią zacne y mądre rozmowy. *BibRadz Eccli* 38/37; o czym gdy była v mnie niedawno w Zurowicách miedzy ludźmi vczonymi/ ná dzień Sfwiętego Marciná rozmowá [...] *OrzRozm* A3v; *BielKron* 414; Káždy wodę ná fwoy młyn po ftáremu wiefdzie/ O tym náfze rozmowy przy káżdym obiedzie. *Prot* Dv; *GórnDworz* C3v; *HistRzym* 73; A thu pilnie pátrzay co zá moc máią rozmowy fwięte/ ktore o tym Panu bywáią *RejPos* 112, [279], 315v; *CzechRozm* 9; A ták po długim gadaniu/ rozmowách/ y fpráwowaniu/ y oglądaniu wiela sfwiadectw Oycow S. Kościelnych/ ktore fię do tych rzeczy o ktorych rozmowá była przywodziły [...] *SkarJedn*

314; aby rozmowa nález przy wielu świadkach y słuchaczach być mogła. *NiemObr* 24; *GórnRozm* 14; *ActReg* 61.

Zwroty: »by(wa)ć na, w rozmowie« [w tym: z kim (3)] = rozmawiać [szyk zmienny] (2:2): Názaiutrz Xántowi vcźniowie/ Będąc z nim w słkolney rozmowie: Ieden z vcźniow tym go pocźcił/ Ná obiad go ochotnie prośił. *BierEz* C3; *GórnDworz* Pv, Aa6; Potym do iego brátá Krolá śzli pośłowie/ Gdzie do wieczorá byli w potrzebney rozmowie. *StryjWjaz* A4v.

»rozmowę mawiać; mowiący w rozmowie« (1;1): y śliśchal Michala schewcza mowyaczego w rozmowy, kthora myedzi gym a myedzi Ianem drumlikiem okolo wyari bila Ieśliśch Crifus śtapil znyeba wzioth panni Mariey *LibMal* 1554/189; *RejPos* 269.

»rozmowę mie(wa)ć« [w tym: z kim (82), o kim, o czym (21), okolo czego (8), „miedzy sobą” (3), w czym [= o czym] (1); „swoją”, „twoją” (8)] = rozmawiać; *dicere, est disputatio* [alicuius] *PolAnt*; *disserere, habere sermonem* *Modrz*; *sermonem conferre* *Vulg* [szyk zmienny] (105): Otoć mię Bog k tobie pośłał/ Iźbych z tobą rozmowę miał *BierEz* G3; bo yako moyześfouy oblycze yalne bylo dla touarzyśthwa a zrośzmouy ktorą zbogyem myal a zanyoly *PatKaz* III 113; *FalZioł* V 52; *Egrediebatur* *foras: et loquebatur in idpsum* Wychodził precź y miał rozmowę otimże. *WróbŻołt* 40/7; Rozmowi ktorem miał snym wrzeci Zathayemne *LibLeg* 11/12v, 7/34; *LibMal* 1544/88, 1554/187, 187v, 188v, 189; *RejJóz* C8v; *RejKup* x2; *RejWiz* 17 [2 r.], 20v, 68, 115, 147, 154v; (Strześz fie) z przyiaćielmi mieć rozmowy śromotney [*ab amicis de sermonibus impropti*] *Leop Eccli* 41/28; *RejZwierz* 42v; Y miał Kain rozmowę z brátém śwym *BibRadz* *Gen* 4/8, I 281b *marg*, *Eccli* 9/21; *OrzRozm* A4v; *BielKron* 35, 54v, 78, 143, 173v (16); *OrzQuin* E3; *SienLek* 24; A iuz beśpiecznie oto czytay text/ vślyźyśz od kogo á przez kogo y s kim miał Ian święty ty dziwne rozmowy ſwoie. *RejAp* 3v, AA2v, AA3; ále áni rozmowy z nim żadney mieć chciálla/ áni od niego przyimowáć liśtow/ áni dárow *GórnDworz* Aa5v, Cc8v; Co to zá rozmowy miedzy ſobą macie/ á czemuście thák śmutni? *RejPos* 111; A gdy mu [Jezusowi] tho niektorzy zá złe przyczytáli/ iź ták grześzną á ſwowolną niewiáftá miał iáwne rozmowy ony ſwoie/ powiedzyał iednemu z nich: Iź [...] *RejPos* 307v, 20v, 112, 118v, 152, 242, 302, 316; Sokrates on teź drugi zacny Philozoph/ gdy poñ pośłał Archezilau zacny krol/ áby był z nim miał rozmowy okolo pośtánowienia kroleśtwá ſwego/ y okolo powinowácthwá krolewkiego ſwego [...] *RejZwierc* 38; ále cieśzmy fie przedfię oná Abráámová rozmowá kthorá miał s Pánem ſwoim *RejZwierc* 265v, 24, 33v, 73, 240v; To co z wiela rozmow miłego Bogá/ ktore miewał z oycy nálezemi/ wśzákke nawięczy z ześcia iego ze wśzytkim onym Izraéłskim zgromádzieniem ná gorze Syná/ okazáć fie może. *RejPosRozpr* b3v; Z ludzmi mądrymi mieway rozmowy twoie *BudBib Eccli* 9/21; *BialKaz* C3; *CzechRozm* 18, 28, 49v, 205v; *ModrzBaz* 4, 29v, 49v; *SkarJedn* 314; Przyzowie niebá/ y źiemie przyzowie/ Chcąc aby byli przy iego rozmowie/ Ktorá ná ten czás chce mieć z ludem ſwoim *KochPs* 74; *SkarŻyw* 13, 14, 15, 243, 472, 473, 481 *marg*; *MWilcHist* Hv, I4; *StryjKron* 572; *CzechEp* 225, 309; *NiemObr* 23, 24 [2 r.], 67, 101, 104 (9); *KochFr* 26; [Rzymianie] Sákrámentá podawáią/ ſpowieźi ſłucháią/ przyśtępuią naboźne rozmowy miewáią *ReszHoz* 116; Mieycie o ſpolnym dobrym pilnieyśze rozmowy. *BielSen* 11; *GórnRozm* B2v; *ActReg* 68, 169, 184; *WujNT Luc* 24/17; [*SkarŻyw* 771 (Linde)].

»przyść, jechać *itp.* dla rozmowy, ku rozmowie, na rozmowę, w rozmowę« = *venire ad loquendum PolAnt; in colloquium venire Mącz* [szyk zmienny] (3:2:2:1): ale ná tę rozmowę s Kfyędzem Sárnickim iáchác niemogę. *OrzList* f4; *BibRadz Ex* 34/34; *BielKron* 219; *Mącz* 197c, 319a; *Górndworz* I2v; do niego dla rozmowy przyść miał *NiemObr* 26; Drugie caput, około ziachania polnego iesliby X. Biskup iechał dla wolniejszey y bezpiecniejszey rozmowy *ActReg* 148; [*AktaSynod* I 33].

»rozmowy [z kim] sprawować = *rozmawiać* (1): Część Thrzecya Spraw Pánfkich/ w kthorych fie zamykáią połtępki y zywoty fwięthych niekthorych/ y rozmowy ony/ ktore Pan náíz ku náuce náízey z nimi mawiác y íprawowác raczył. *RejPos* 269.

»rozmowę (u)czynić; rozmowa ma być czyniona« [*w tym: z kim* (3), *miedzy kim* (pl) (2), *około czego* (1), *o czym* (1)] = (*po*)*rozmawiać* [szyk zmienny] (8;1): ale sam tylko Luter z Zwingliufem rozmowy czynili około wieczery pánfkiey *BielKron* 206v; *KwiatKsiąż* H4v; *RejAp* 159; Iż on vczyniwfzy pirwey wdzyęcżne rozmowy z zwolenniki fwemi/ vbłogofłáwifwfy/ vtwardziwfy/ á pożegnawfy ie/ podnozłzy [!] ręce fwe fwięte/ przed oblicżnością wfzytkich mocą fwoią włáfną Boską wfłápiwfy ná obłok/ ízedł od nich do niebá. *RejPos* 135v, 179v, 294; á takowe vcżty íkromnie á trzeżwie máią być íprawowáne/ y rozmowy z vcżćiwością máią być czynione [*sermones cum reverentia serendi*] *ModrzBaz* 36v; *WerKaz* 302; *SarnStat* 1005.

»rozmow(y) uży(wa)ć« [*w tym: z kim* (1)] = (*po*)*rozmawiać* (4): Iuż iáko głuch ná drugie muśifz páłcem kiwác/ Bo iuż tám trudno flufżney rozmowy vżywác. *RejWiz* 16v; *RejZwierz* 134v; Gdy fie ktory duchowny w dom oycá iey [św. *Eufrozyny*] tráfił/ z nim rádá fwiętych rozmow vżyłá *SkarŻyw* 13; *KochFr* 18.

»w rozmowę się (w)dać (*a.* udać, *a.* wdawać)« [*w tym: z kim* (6), *o czym* (2), *około czego* (1)] [szyk zmienny] (11): takies tem [*lege: ten*] mnjma by wygrał Iż fyę snami wrofmowy dał *RejKup* t5v; Nullus mihi omnino cum illo sermo ulla unquam de re fuit, Nigdy m fie s nim nie mógl w żadną romowę wdác. *Mącz* 386d; *BielSat* B4; vyrzawfzy też ony fáłefżne doktory y ony náuczyciele/ [...] pozołtał w onym kościele/ [...] á vdał fie w rozmowy z onymi mędrzy á z onymi doktory *RejPos* 38v; *SkarŻyw* 102, 261; *BielRozm* 14; *SkarKaz* 277b, Oooo2v; *CiekPotr* 19; *KlonWor* 26.

»zabawi(a)ć (*a.* bawić) się rozmową« [*w tym: z kim* (2), *o kim* (1)] [szyk zmienny] (7): *Górndworz* D6v, Bb7; vczyniwfzy tedy fobie przez Agápiufzá do niey przyftęp/ zábáwić fie chciał fwięta rozmową iey. *SkarŻyw* 15; [św. *Anzelm*] Zabawiał fie y pífaním ksiąg y rozmową ludzi vczonych y dawáním dobrej rady bliżnemu/ y innymi fwiętymi á Biskupiami vczynnościami. *SkarŻyw* 334, 335; Bá y niechćiał wiele s námi Zábáwiác fie rozmowami. Ale nam kazał prętko íść Wam tę nowinę obwieścíc. *MWilkHist* I2v; CEcyliá Pánná wielebna/ záwżdy Ewángeliá Chryftá Páná w íercu fwoim nośilá: á we dnie y w nocy modlitwą do Páná Bogá/ y rozmową o Pánu Bogu fie báwilá. *LatHar* 467.

»[z kim] w rozmowy zasieść« = *zacząć rozmawiać* (1): Iż tu rozum vtráci gdy w gromádzye będą/ A z náżym Florianem w rozmowy záfiędá *Paprpán* S4.

Wyrażenia: »biesiadna rozmowa« (1); *Epularis sermo*, Biefiádna rozmowá. *Mącz* 107b.

»długa rozmowa« [*w tym: po długiej rozmowie* (11)] = *longus a. multus sermo Mącz; dissertatio Calep* [szyk 19:5] (24); *RejJóz* N4v [2 r.]; *BielKron* 101v, 108v, 206, 209v, 217 (10); *Mącz* 386d; Gdy tho widzieli przyiaciele/ weszli w rádę/ coby s tym czynić/ nákoniec po długiej rozmowie thák náležli/

y wczynili [...] *GórnDworz* O7, Dd5; *RejPos* 316; *RejZwierc* 38; *CzechRozm* 205v; *SkarŻyw* 311; Legat Papieski przeiął mię wdrodzę [!] gdym z Crakowa iachał miałem znim długą rozmowę *ActReg* 68; *Calep* 333a; Zá ziechánim á rozmowámí długimi/ rozefzli fie s sobą. *Phil* H2; Przechodzenia po kościele/ rozmow świeckich/ y długich y nie przykładnych ítrzeźmy fie. *SkarKaz* 456a; *KlonWor* 26.

»krotka rozmowa« (2): *RejPos* 151; BAczyliście Mościwy Pánowie/ Co fie działo/ w tey krotkíey rozmowie. *PaxLiz* E4.

»osobna (a. osobliwa) [= *osobista lub na osobności*] rozmowa« (6): *BielKron* 54v, 173v, 225; *GórnDworz* Aa6; gdj Pan raczył fie był vdác ná ofobną też rozmowę z Bogiem oicem swoim [...] *RejPos* 244v; tákowym wśyftkim potrzebá íeft ofobliwey z páłterzem rozmowy y ípowieźi *WujJud* 84.

»rozmowa przyjacielska« [*szyk 1:1*] (2): [*cesarz*] poćiefzył go [*króla francuskiego*] w więźeniu [!] przyiaćielfką rozmową/ y kazał mu być dobrej nádzíeie *BielKron* 204; *PaprUp* C2.

»spolna (a. społeczna, a. zobopolna, a. pospolita) rozmowa« = *communicatio sermonum PolAnt*; *colloquium mutuuum Modrz* [*szyk 8:5*] (13): *ComCrac* 18; *RejZwierc* 101v; áby cí ípolną rozmową przyfzli k sobie w íedność *BielKron* 208, 209v, 413v; *RejZwierc* 240v; *WujJudConf* 153; *BudBib Sap* 8/18; áby głowie obie Poípołu ná twym wdźíeczny mchu leźáły/ A zobopólnych rozmów wzywáły. *KochFr* 18; *CzechRozm* 205; íáko fie przydawa w zwádách y rozmowách ípolnych miedzy temi wfczetych/ zktorych żaden drugiego w nienawísci pirwey íemíáł. *ModrzBaz* 78; *ActReg* 53; *PowodPr* 48.

»szersza rozmowa« [*szyk 2:1*] (3): *RejWiz* A6; Pořzedl zatím odemnie/ á natzas ínfzi ná fzerfza mi fie rozmowe íbecal. *PaprUp* I2; *SarnStat* 1013.

»tajemna rozmowa« = *secretum colloquium Mącz, Modrz* (7): *BielKron* 330, 386; *Mącz* 49b; íługá wroćiwfzy fie/ íż pan w komorze był/ ná tháíemney z goćíem rozmowie/ nie wízedł tám/ ále czekáíac v drzwi/ ná łáwie záfnął *GórnDworz* P, Aa6; Lecź tákowi ktorzi przy boku Krolewfkiem wftáwícznie będą/ á do tákich táíemnych rozmow będą przypufzczáni/ trzebá áby byli wíerni i mílczéníem ozdóbíeni. *ModrzBaz* 25v; *KochFr* 26.

»rozmowa towarzyska« (1): Chodźly kthemu dziecí ná ćwíczéníe íáko do íedney ízkoły/ áby ílyfzeli ludzkie rozmowy/ á ítąd fie wczyli obyczáíow/ przeřpieczney rozmowy thowárzyfkíey śmíechow/ powieřci/ y ínnych rozmow poćíwíych *BielKron* 272v.

»ustna rozmowa« (1): Na ostatní Punkt wlíscie wmm [...] dosyc íę mu dzieíe [...]. A odrugíe dovtney rozmowy nie bez nádzíeie odłozyl *ActReg* 129.

Szeregi: »bíesiada, (a(1)bo, í) rozmowa« [*szyk 5:4*] (9): *RejZwierc* 134v; *BielSat* D2v; A tu cie íuź íobie będą wydzíerác/ á tu cie íuź miedzy íobą będą w powadze míeć/ s tobą wdźíeczne bíeííady y rozmowy miewác. *RejZwierc* 24; o íuź wíerz mi íż tá tozmowá [!] y tá bíeííadá thák tákiem ludzím ímákuie íáko kozíe Wílczy głós kiedy gdzie nie dáleko wyie zá płótem. *RejZwierc* 91, B, 90v [2 r.]; *PudłFr* 57; *BielRozm* 27.[*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»(i) czytanie i rozmowy« (2): Ale czytányá y rozmow o wyerze y o flowye Bożym gáńíc nye vmyem. *KromRozm I* N2; *RejZwierc* 15v.

»rozmowa i dysputacja (a. dysputowanie)« = *disputatio et dialogus* *Mącz* [szyk 1:1] (2): *Disputatio et Dialogus, Diŕputowanie y rozmowá. Mącz* 333b; *Iużeście dawno [spowiedź] odrzucili/ gdyście ŕpowieź świętá/ ktora z wielkim wŕtydem y z ážalostí przed Káplánem być ma/ iáko przed lámym P. Bogiem/ w rozmowy ŕprofne á niewŕtydliwe/ y w diŕputacye obroćili. WujJud* 84v.

»rozmowa, (abo) gadanie (a. gadka)« [szyk 1:1] (2): *Calep* 332a; á iź ŕłow y poŕtępowáć trzebá/ á gadániem ábo rozmowá walczyć/ ábyŕmy niemieli zmyŕlonych Kátolikow/ ktoreŕmy ználi być iáwnymi Heretykámi *CzechEp* 40. [*Ponadto w poŕłączeniu szeregowym 1 r.*]

»rozmowy i mowa« (1): *Dáli ŕię po rozmowách/ y po dŕgiey mowie/ Namowić ná wykupno/ Kriemŕcy ŕynowie. KmitaSpit* C6v.

»rozmowy a (i) nauka« [szyk 1:1] (2): áby cie nam iedni prawdziwie á nieomylnie w náukach á w rozmowach ŕwoich/ nie ináczey iedno iáko pálcem/ vkázowáli *RejPos* 276; *SkarŻyw* 354. [*Ponadto w poŕłączeniu szeregowym 1 r.*]

»i pismo i rozmowy« (1): *A ták y piŕmá y rozmow kácerŕkich odŕŕczepyeńcow/ bárzo ŕye ŕtrzedz trzebá. KromRozm I* N3.

»(i) (po)rada i (abo) rozmowa« [szyk 3:1] (4): *ComCrac* 22 [2 r.]; *GroicPorz* e3v; *Przeto trzebá Radnemu Pánu wiedzieć [...]* ono wŕzytko o czym ma być rozmowá w Rádzie/ żeby ŕię do rády y do rozmowy [*ad consultandum dicendumque*] dobrze nágotowáł. *ModrzBaz* 26v. [*Ponadto w poŕłączeniu szeregowym 1 r.*]

»rozmowy a powieŕci« (1): iáko *Ewányelia ŕwiádczy/ y mátká ŕwiéta iego/ y on Iozeph náznáczony opiekun iego/ y ini wŕzyŕcy krewni ich/ práwie ŕie byli zádziwowawŕzi zumieli/ ŕŕiŕzác dziwne rozmowy á dziwne powieŕci o dzieciátku o onym* *RejPos* 28v.

»rozmowy a rozprawy« (1): ále y drugiego zá ŕobá pociágnáć pothym moźeŕz/ w rozmowach á w roŕpráwach ŕwoich o tym Pánu ŕwoim/ ták iáko tu ŕŕyŕyŕz o tych to zwolennikoch Páńŕkich *RejPos* 276. [*Ponadto w poŕłączeniu szeregowym 1 r.*]

»rzecz i rozmowa« (1): [*ŕotr*] *Wda ŕię w rzecz z nieborakiem y w rozmowę dŕgá. KlonWor* 26.

»(ani, i) rozmowa, (ani, i) towarzystwo« [szyk 2:2] (4): *RejŻwierc* 79v, 102v; *Sam ŕię teŕz chcąc z towarzŕstwá y rozmowy ludzi poboźnych y w duchu Boźym pomnoźonych/ w cnotách więŕŕzych vbogáćić: [...]* proŕi Páná Bogá áby [...] *SkarŻyw* 117, 14. [*Ponadto w poŕłączeniach szeregowych 4 r.*]

Przen: Modlitwa (5) :

Wyrażenie: »rozmowa z Panem Bogiem (a. Panem Jezusem), boska« [szyk 4:1] (4:1): *ijź wŕtawicznie ewanieliá ŕwiętá w ŕwym ŕertzu noŕila [ŕw. Cecylia]/ a od boŕkié rozmowy nieprzeŕtáwála* *OpecŻyw* C3; *Dwoiáki ŕpoŕob rozmowj częŕtey z P. Bogiem. LatHar* 50 marg, 229; *SkarKaz* 609a, b.

Szereg: »modlitwa i rozmowa z Panem Jezusem« (1): *Inŕzy ŕpoŕob modlitwy y rozmowy z PANem IEzuŕem/ po przyięćiu teyże nadroźŕzey ŕwiátoŕci* *LatHar* 229.

a. *Utwór literacki w formie dialogu (zwykle w tytule dzieła lub jego częŕci, częŕto skróconym) (109) :* *Gdźye zá to proŕŕę/ áby ŕye żaden tym nye obraźá/ iź tym oŕobam tá rozmowá yeŕt przypifaná* *KromRozm I* A2; *poŕyłam W.K.M. moiemu miłostíwemu pánu ná piŕmie the rozmowy/ á poŕyłam thák/ iáko nie Orzechowŕkiego złotym/ ále moim ołowiánym piorem/ wypifáne być mogły. GórnDworz* A3; *ROZMOWY CHRISTIANSKIE. CzechRozm kt; Co wŕzytko z rozmow*

tych niniejszych/ gdy ie z pilnością taką iák sie godzi przeczytać/ Inádno poznać y wyrozumieć. *CzechRozm* A3; ábym wydáním rozmow tych/ przyczynę opácznego o nas/ y wyznániu wiáry náłzey/ [...] rozumienia y szácowania wam/ y inízym wízytkim odiął *CzechRozm* A5, ktv, A3, A3v, A8, A8v (15); zem o tym ksiáżki nápiśał/ ktorem Rozmowámi Chriřtyáńfkimi názwał. *CzechEp* 5.

rozmowa około czego (9): Rozmowá I. około Exekucyey *OrzRozm* Bv źp, A, B, D2v źp, E3v źp, G4v źp (9).

rozmowa o kim, o czym (19): Rozmowá Ktora [lege: wtora] o Iezufie Chriřtufie potomku Dawidowym y Abráhámowym/ Synu Bogá żywego namileyřzym. *CzechRozm* 11, 1, 21v, 66v źp, 67, 81v źp (17); *BielRozm* 1, 3.

rozmowa czyja [= czyjego autorstwa; pron poss] (4): A to ieřt pierwfza przyczyná zebránia y wydánia tych rozmow moich. *CzechRozm* A4v, A2, A8; *CzechEp* 216.

rozmowa czyja [= między kim; w tym: G sb (3), pron poss (1)] (4): iź człowiek Chriřtus Iezus ieřt fynem włáwnym y namileyřzym BOżym/ zá Páná nam y zá głowę dánym/ czćią y chwałá od BOgá fámeo vkoronowanym/ boř mu teź to miedzy inízymi tytuły iego/ w rozmowie náłzey wtorey przypisał. *CzechRozm* 176v; Rozmowá nowych Prorokow/ dwu Báránow o iedney głowie *BielRozm* 1, 3, 4 źp.

rozmowa czyja [G sb] z kim (16): Rozmowá Dworzániná z Mnichem. *KromRozm I kt*, A3, A3 źp; *KromRozm II kt*, av, a3, a3v źp, a4v źp; *KromRozm III kt*, A4, A4 źp; *OrzRozm* P4; *GórnRozm* Av źp, A2v źp, E, H3v.

rozmowa skąd [= z jakiego źródła] (2): Rozmowá pirwfza z zydowřkich gadek. *CzechRozm* 67 marg, **4v.

Z liczebnikiem porzÁdkowym [w tym: rozmowa + liczebnik (37), liczebnik + rozmowa (24); liczebnik wyrażony cyfrą (8)] (61): zdáło miřye/ áby tenże Mnich wtey wtorey rozmowye náuczył Dworzániná [...] rozeznáć/ co yeřt řłowo Boże á co nye *KromRozm II* a2, kt, av, a3, a3 źp, a3v źp, q2v źp; *KromRozm III kt*, A4, A4 źp, F7v źp; *OrzRozm* B, Bv źp, D2v źp, E3v źp, G4v źp (8); *OrzQuin* A3; Pierwfza rozmowá/ o iedynym y lámym Bogu wřzech rzeczy Stworzyćielu/ Oycu Páná náłzego Iezufá Chriřtufá. *CzechRozm* 1, 1v źp, 11v źp, 22v źp, 40v źp, 41v źp (40); gdyby tylko prawde wyznáć chćiał ták z Rozmowy 12. iáko teź *ex Appendice fol. A.A.* w ktory to naydzie w ty řłowá. [...] *CzechEp* 56.

Z innym okreřleniem kolejności [zawsze: „przesła”] (6):choćiażem ći to przed tym pokázował/ w przelřley rozmowie z poczÁtku/ żeby nie řłowem ále mowá řłowá Ianowe kap: I. miáły być przekládáne *CzechRozm* 42, 26v, 147, 161, 179, 206v.

Zwrot: »rozmowy mieć [z kim]« (1): Rozmowy ktore myáł Krol Salomon mądry Zmárcholtem grubym á řprořnym *March*¹ A.

Wyrażenia [odnoszą się do rozpowszechnionego w epoce gatunku literackiego – zbioru dialogów przeprowadzanych dzień po dniu]: »rozmowa dnia [którego]« (3): ROZMOWA DNIA PIERWSZEGO POD WARSZAWA NA ELECTIEY. *GórnRozm* A, E, H3v.

»trzech dni rozmowa« [wzorowane na gr. *τριημερος* i tytule dzieła Boccaccia] (3): Wfzákże/ iefliż z Trzech dni Rozmowy [...] dowiedzieć fię I.M. o tym chce/ naydzie to wfzytko nákrátce co my o Zwierzchności trzymamy *CzechEp* 56, 55, 57.

Szeregi: »rozmowa albo dyjalog« (2): Rozmowá álbo Dyálog około Exequucyey Polfkiey Korony. *OrzRozm* A, B.

»nauka i rozmowa« (1): A iż cię iuż dziś nie chcę dáley zábáwiác: przeto też rzecz tę/ która flufznie zá vřpráwiedliwienim chodzi/ ná dzień iutrzeyřzy odložę. To ieft/ náukę y rozmowę o żywoćie ludzi Chriřtiánřkich *CzechRozm* 224.

b. *Wypowiedź ustna lub pisemna pojedynczej osoby, odezwanie się, głos; przemowa, kazanie; alloquium Calep, Cn; allocutio Vulg; narratio PolAnt; compellatio Calep (93)* : A což mi na mym polfaniu tá rozmowá pomoże [*relevabor loquens mecum Vulg Iob 7/13*]/ Kiedi przez řen dziwne řtráchy záwřdzi ná mie poruřzyřz *LubPs* hh6v; *BibRadz* I 273v; Z tąđ też począł fwoie kazánie Zbáwiciel narodu ludzkiego: y w oney rozmowie zbáwienney/ w ktorey pokazał ná gorze będąc Zwolennikom fwoim drogi do błogofłáwienřtwá/ iákoby dawáiąc im znác o co prořić máia/ począł náukę fwoię od niebiekfiego Kroleřtwá. *KuczbKat* 385; Ale ieft ich wiele tákiego przyrodzenia/ ktorzi z máluczkiey rzeczy łácno biorą wielkie obrażenia. Z ledá słoweczká/ ktorym mnimáia fię być dotknionemi [...] z pilnego zápátržania/ oczu zámružania/ z niedbálořci ábo w zdeymowániu czapki/ ábo w rozmowie [*alloquendo*]/ ábo w dawániu ręki. *ModrzBaz* 66; ktorą [*řw. Wincenty nierzqdnicę*] gdy ná łofzku řwym siedzącá nalářł: mniemáiać áby był czárt/ wygániác go y fukác począł: á gdy z rozmowy chytrey ná ktorą byłá przyuczóná/ doznał iřz byłá niewiáftá: řrodze iá flowy řkarawřzy/ ku P. Bogu y pokućie S. obroćił. *SkarŻyw* 309, 285; Doktor Luther nam powiádał/ gdy Bielá piřmem řwiętyř/ álbo řtáteczną rozmowá/ nie mogł od siebie odbyć/ tedy go częřto gęřto vřczypliwyř flowy/ álbo řmieřzną iáká řpráwá odegnał. *ReszPrz* 51; Potym gdy Pan the rozmowy řkończył/ wnet go obłok od oczu ich zákrył *ArtKanc* G17; Alloquium – Rozmowa, vel, Wolnij prziriřtep [!] do kogo. *Calep* 54b, 226a; *WujNT* 614, 615.

rozmowa około czego (1): Ale iuż ty pánie Pápiřto ktorýř řobie odpoczynał/ w rozmowie moiey około dziełnořci: czás ieft ábyř konał to což począł *OrzRozm* R2v.

rozmowa ku komu (2): POřluchayćie máło á pilnie wřřyřcy národowie řwiátá [...] / ábowiem przyložę pilnořci ábych wam flufznie dał wyrozumieć rozmowę ku wam fwoię. *RejPs* 72v. *Cf* »rozmowę uczynić«.

rozmowa o kim, o czym (8):*Leop* 1.*Tim* 1/3; O zmartwych wřtániu rozmowá Páńřka. *RejPos* 229v *marg.Cf* *Fraza*.

rozmowa czyja [*w tym: pron poss (26), G sb i pron (21), ai poss (7)*] (54): Słodkié mi bylo twé towarzyřtwo/ twá rozmowa byłá mi lubieřná. *OpecŻyw* 185, 69v; *TarDuch* A5v; *RejPs* 72v; *Rejřóz* M7v; *RejKup* n2v; *RejWiz* 68, 86v, 96; [*uczony w Piřmie*] Będzie záchowywał rozmowy męřow zacnych/ á dořćignie powieřci trudnych y řkrytych. *BibRadz Eccli* 39/2; *OrzRozm* R2v, R3; Gdzye wmiękczył [*cesarz Henryk*] řerce Arnoldowo řtáteczną fwoię rozmowá/ iřz z nieprzyaciól byli przyiacielmi. *BielKron* 173v, 41; *RejAp* 110v; *GórnDworz* X2; *HistRzym* 13; Bo ięřcže zá řtárego wieku/ gdy Prorok Ezdrás w rozmowach fwoich pytał go/ co też dáley czynić będzie raczył s tym

nikczemnym światem/ á s tym nędznym człowiekiem/ tedy mu Pan wżytkę spráwę frogofci łádu łwoiego opowiedziec raczył. *RejPos* 5v; Ale z námi [...] nie tylko áby miał otwórzác łercá á myłli náłze/ ábo obiáśniác w nas ony łwięte rozmowy łwoie/ y połtępki łwoie/ nam ná píłmie zołtáwione *RejPos* 230; á iž go [šw. Jana] miał [król Herod] w pocźciwołci/ á iž rad łłuchał rozmow y kazánia iego [...] *RejPos* 322v, 53, 71v, 114v, 229, 229v *marg* (14); Theyže teź chwały nieiákie podobieńłtwo widział lud Zydowłki ná pułzczy/ kiedy twarz Moyzełzowá z rozmowy y obecnołci Božey ták łie łwieciłá/ iž ná nię łynowie łfráelłcy pátrząc niemogli. *KuczKat* 95; Abowiem tenže to Ariftoteles ták to więć w łwych rozmowach rozwažáł/ iž [...] *RejZwierc* 13; A gdy iuz łobie wwažyłz y obaczyłz tákiego człowieká/ á iž go ktemu ielzcze poznałz žyczliwego przyiacielá łobie/ vmiey že łobie rozwažác y rádę iego/ y połciwe rozmowy iego. *RejZwierc* 92, 90v; *BiałKaz* C4; *CzechRozm* 88v, 260; Nie wiedziałem/ áby twarz łwiętych Božych y rozmowá ich táká moc miałá. *SkarŽyw* 581, 81, 99, 165, 193, [197] (10); *MWilKHist* K2; *NiemObr* 67; nie twoiéy to głowy/ Włpóminác Bogá żywégo rozmowy *KochPieł* 33; *LatHar* 333; *SkarKaz* 8b, 580a.

Z przytoczeniem [w tym przytoczenie poprzedzone słowami: temi słowy (1)] (2): Nie naydzyełz w nas kregłow/ opillłwá/ ni dudy/ Ani oney rozmowy/ vderzmy ná trudy [prawdopodobnie: zagrajmy w karty]. *RejWiz* 66; *BibRadz Gen* 21/22.

W połączeniach szeregowych (4): *GórnDworz* X2; *RejPos* 114v; Przychodzić ná pámięć/ iey rozmowá/ iey łágodne łłowá/ połługi/ towarzyłtwo: á iłz tego nie małz wytrwác nie moželz? *SkarŽyw* [197]; Bo rozmowy/ exhortácye ábo nápomínánia/ iáko y kazánia/ máią być rozumnym ięzykiem czynione/ áby od wżytłkich były rozumiane. *WujNT* 615.

Fraza: »[o kim, o czym] jest (a. bywa) rozmowa« [w tym: z elipsą orzeczenia (2)] = mówi się, ludzie mówią [szyk zmienny] (6): Powiełc teź á łlawá imieniá iego rołłá ná káždy dzień/ á v wżytłkich bywáłá onim rozmowá [per cunctorum ora volitabat]. *Leop Esth* 9/4; *HistRzym* 79v; á włzelka rozmowá moią niech bęđdzie o zakonie nawyžłzłego *LatHar* 333; Niedba nic gdy kto w vcho łzepce łkryte łłowá/ Nie myłłi žeby o niem/ iáka zła rozmowá. *KołakSzczęł* C2; *WujNT* 615; *SkarKaz* 8b.

Zwroty: »mieć rozmowę« [w tym: z kim (1)] = mówić; *allocutionem habere Vulg; dicere dicendo PolAnt* (2); *Leop Sap* 3/19; Tegož czáfu przydáło łię iž Abimelech y Fikol Hetman woylká iego/ mieli rozmowę z Abráhámem temi łłowy/ Bog ielł z thobá w łpráwách tych wżytłkich ktore czyniłz. *BibRadz Gen* 21/22.

»mięđzy inemi rozmowami [= między innymi] powiedzieć« (1): Arcybiskup między inemi rozmowami powiedział/ iž wy tu łiedzicie zá polłkim krołełtwem iáko zá murem *BielKron* 272.

»rozmowę uczynić [ku komu]« = powiedzieć (1): Po rozmowie tedy Moizełzowey ktorá vczynił ku Pánu Bogu/ profzác ielłiby on w czym wyłtápił przeciw Bogu/ áby Bog iawná pomłtę nad nim vczynił *BielKron* 41.

Wyrażenia: »obliczna rozmowa« (1): á oczywiłcie widzimy łprzełciwná rádę/ náukę: á nie ináczey iáko obliczną rozmowę Páná łwego/ iž ták źłe/ iž ták ielł przeciw woley iego *RejPos* 230.

»žáłosna rozmowa« = *skarga* (1): Y rzekł mi/ o Apollo niefráfu y łwey głowy/ Tákże y tey zálółney zániechay rozmowy. *SapEpit* A2v.

Szeregi: »głos a rozmowa« (1): A mężowie oni ktorzy byli z nim/ łtali około niego z zumiawłzy fie/ łtyłzeli głos á rozmowę/ ále widzyeć nikogo nie mogli. *RejPos* 282v.

»rozmowa(-y) i kazanie(-a)« [szyk 2:2] (4): *RejPos* 322v; łkąd [św. Piotr] był tak ołtry ná Heretyki/ tak śmiały/ ifz nie tylko wywody ich fałszywe w kazaniu y rozmowie: ále y żelázo ich ná łwym cíele łtepił. *SkarŻyw* 372; Rozmowy y kazania máią być ięzykiem połpolitym w kościele. *WujNT* 614 marg, Zzzzz2.[*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»konferencyje i rozmowy« (1): A nákoniec bywały conferentie y rozmowy o rzeczách duchownych: ktorzy teraz we zwyczáiu nie máłz. *WujNT* 615.

»rozmowy i pisania« (1): Tym włzytkie rozmowy y pińania moie/ iáko łolą mądrości Bożey potrzáláiąc *vincat veritas*. *NiemObr* 67.

»(i) (po)rada a (i) rozmowa« (4):Bo iuż y rádá/ y rozmowá káżdá bełpiecznieyłza y poważnieyłza o włzytkich łprawach być może. *RejŻwierc* 86; A tak poćciwa rádá á rozważna rozmowá takiego człowieká ma być v ciebie y wdzięczna y tak vważona/ iákobyś to łobie y rozważał y w pámieć wbił *RejŻwierc* 90v, 92; *SkarŻyw* 572.

»powieści i rozmowy« (1): Przetoż ia/ tak wielkie y tak poważne powieści y rozmowy/ częłto z łobą rozmyłłáiąc: obaczyłem nie máłą niebełpieczność/ w tym zawodzie wezwńania moiego niebełskiego. *CzechRozm* 1v.

»słowa i rozmowy« (1): Ale iáko ich vżywa/ á iáko imi bodzie/ tu iuż łnadź długich wywodow nie trzebá/ y wnet fie łprawimy łłowy y rozmowami iey [*bestii*]/ iáko tych rogow vżywa *RejAp* 110. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»sprawy i rozmowy« (1):Zásię ku człowieczey náturze ty łprawy zależą/ y rozmowy *BiałKat* 86. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»i rozmowy, i wywody« (1): iż im też y rozmow łwych/ y wywodow łwych zbrániáć nie raczył [*Jezus faryzeuszom*]. *RejPos* 230.

Przen [czego] (1) : Vmyśliłem/ práwi/ przywieść iá [*mądrość*] łobie do towarzysłtwá: wiedzác iż fie zemną dobrem dzielić będzie/ y rozmowá będzie myłli y tełkności moiey. *SkarKazSej* 657b.

α. *W utworze dramatycznym: kwestia* [czyja] (1) : Żywot Iozepha z pokolenia żydowskiego łina łakobowego rozdzielony w rozmowach perłon *RejJóz kt*.

β. *Sposób mówienia, wysławianie się, wymowa, elokwencja, swada* (7) : Acźci drudzy iák łłyszę nie oratorowie/ Ale Chorobułowi rowni łą w rozmowie. *PaprPan* O3.

W połączeniach szeregowych (2): *HistRzym* 7; Ale pátrzay/ ktorego iuż człowieká Pan ná takiey bączności miewác nie raczy/ iuż ten iełt iáko bałwan przed Máyełtatem iego: ktory to iuż thák závždy chodzi łobye iáko Tur potrzáláiąc porożym łwoim/ á mnímá w myłli łwey iżby takiego drugiego áni w rozmowie/ áni w łprawach/ áni w żadnych połtepkoch/ nie było rownego iemu *RejPos* 228.

Szeregi: »rozmowa, (i) obyczáje« [szyk 1:1] (2): MOłkwá to iuż też wiemy co to zá pánowie/ Znamy ie w obyczáioch/ znamy y w rozmowie. *RejŻwierc* 242v; Włierz mi ci Ścíborowie ná włzytko rołkołzni/ W rozmowach w obyczáiach łą ludzye nie łprołni *PaprPan* Tv.

»(jako) sprawy (tak też) i rozmowa« (2): *RejZwierc* 215v; DObrego tho ćwiczenia dawno ci pánowie/ Iáko w Rycerfkich Íprawach ták też y w rozmowie *PaprPan* K4.[*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

2. *To, o czym się mówi lub pisze, treść lub temat wypowiedzi ustnej czy pisemnej, wywód; sermo, tractatio* *Modrz* (13) :

rozmowa o czym (11): *SienLek* 100v; Bo co fię dotycze Ípołobu wiáry ábo nabożeńítwá/ mam zá to/ że każdy tę queftiją przy rozmowie o Rzeczypołpolitey [*de Republica tractatione*] być potrzebną będzie rozumiał *ModrzBaz* 4, 55v.Cf *Fraza*.

Fraza: »rozmowa jest, dzieje się; rozmowy miejsce jest« [*w tym: gdzie* (9), *o czym* (8), *około czego* (2)] = *mówi się; sermo institutus est, agitur, est dicendi locus* *Modrz* [*szyk zmienny*] (8:1;1): W tym Dyálogu rozmowá ieft/ około obrony Koronney/ á około Sądow Krolewfkich. *OrzRozm* A, S3v; *OrzQuin* A2v; Ale głowie bol iey przychodzi z przyczyn rozmáitych/ o czym Íye tu Rozmowá będzie działá *SienLek* 39v; *RejPos* 20v; Iáko wiele należy ná zwyczáioch zá wítáwę wžíetych/ á o których zwyczáioch tu rozmowá ieft. *ModrzBaz* 5, 22, 26, 26v; *GórnRozm* C3v.

Wyrażenia: »długa rozmowa« (1): O pyfze/ y prágnieniu sławy długa rozmowá [*longissima tractatio additur*]. *ModrzBaz* 55v.

»szyrza rozmowa« (1): A tu iuz niech będzie o Íprawiedliwości dofyć/ o ktorey w Księgách wtorych Ízyrfzey rozmowy mieýfce [*amplior dicendi locus*] będzie. *ModrzBaz* 22.

3. *Utwór literacki lub jego fragment; fabuła* (4) : Ecloga, Latine, Electio, Explanatio, Annotatio, Sermocinatio, seu Colloquium et Parvum poema, Wybranie/ Wykład/ Rozmowá. *Mącz* 99b; *Calep* 348a.

Wyrażenie: »rozmowa pasturska« = *sielanka, idylla* (1): Ecloga. Rozmowá páłturska wirfzámi Ípífána. *Mącz* 4b.

Szereg: »rozmowa albo sprawa« (1): Item Argumentum dicitur, Wymyflona yáka rozmowá/ álbo/ Íprawá/ ále/ wízákże prawdzie podobna. Ut, sunt in Comediis. *Mącz* 16a.

Synonimy: **1.** *rozprawa, rzecz; a. biesiada, dyskurs, dysputacja, dysputowanie, gadanie, gadka, kwestyja, mowa; b. mowa, oracyja, pisanie, powieść, przemowa.*

RS, (AĆ)